

Demografia i aktywność ekonomiczna ludności województwa warmińsko-mazurskiego.

Olsztyn, 2017

Ludność na Warmii i Mazur

Ludność województwa warmińsko-mazurskiego w końcu 2016 r. liczyła 1 436 367 osób. Mieszkańcy regionu stanowili 3,7% populacji kraju. Pod względem liczebności ludności, województwo znajdowało się na 12 miejscu w Polsce.

Populacja województwa zmniejsza się od 2011 r., po notowanym w latach 2008–2010 wzroście. W okresie sześciu ostatnich lat (lata 2010/2016) ubyło łącznie 17 415 osób - mniej o 1,2%, (przy średnim spadku dla Polski o 0,3%).

Warmińsko-Mazurskie nie jest województwem o największych spadkach liczby ludności. Większe różnice odnotowano w sześciu województwach: opolskim (o 2,4%); świętokrzyskim (o 2,3%); łódzkim (o 2,2%), lubelskim (o 2,1%), śląskim (o 1,6%); podlaskim o (1,4%). Cztery województwa, w tym samym okresie, charakteryzował wzrost liczby ludności – wielkopolskie (wzrost o 1,0%); małopolskie (o 1,4%), pomorskie (o 1,8%), mazowieckie (o 1,9%). W Podkarpackim liczba ludności utrzymała się na zbliżonym poziomie.

Tabela 1. Zmiany liczby ludności w województwie i w Polsce

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba ludności -ogółem							
POLSKA	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	38 432 992
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1 453 782	1 452 596	1 450 697	1 446 915	1 443 967	1 439 675	1 436 367
Zmiany w porównaniu do poprzedniego roku (osoby)							
POLSKA	362 537	8 581	-5 148	-37 640	-17 057	-41 363	-4 247
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	26 664	-1 186	-1 899	-3 782	-2 948	-4 292	-3 308
Zmiany w porównaniu do poprzedniego roku (w %)							
POLSKA	0,9	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1,9	-0,1	-0,1	-0,3	-0,2	-0,3	-0,2

Źródło: Baza Danych Lokalnych

O zmniejszającej się liczbie ludności w regionie świadczą również roczne ubytki ludności w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, które kształtowały się na poziomie od 8 osób w 2011 r., poprzez 30 w 2015 roku, do 23 osób w 2016 r. W Polsce wartości te były znacznie niższe. W 2011 roku w kraju odnotowano jeszcze nieznaczny wzrost tego wskaźnika (o 2 osoby), a od 2012 roku obserwowano już jego spadek - o 1 osobę w 2012 roku, poprzez 11 osób w 2015 roku do 1 osoby rok później.

Jak wynika z poniższego zestawienia nasz region należy do grupy 11 województw, które w 2016 roku odnotowały spadek liczby ludności w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Pomimo utrzymującej się krajowej tendencji zmniejszenia populacji ludności, cztery województwa odnotowały jej wzrost – mazowieckie, małopolskie, wielkopolskie i pomorskie.

Tabela 2. Zmiany w liczbie ludności w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców

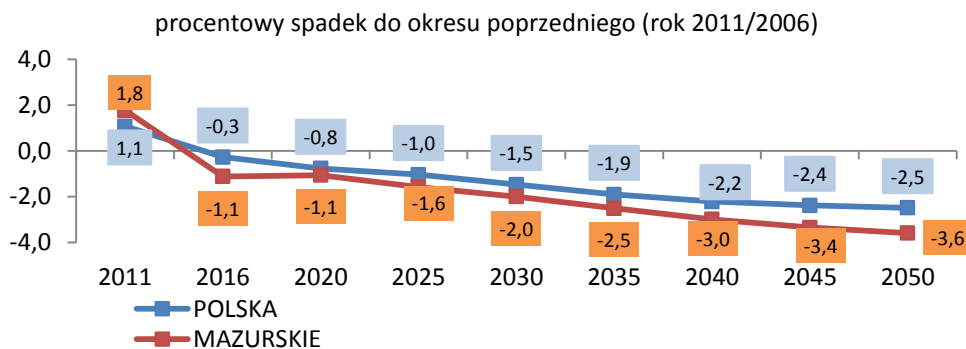
Nazwa	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	9,4	0,2	-0,1	-1,0	-0,4	-1,1	-0,1
Dolnośląskie	13,9	-0,2	-0,8	-1,5	-0,5	-1,5	-0,2
Kujawsko-pomorskie	14,1	-0,2	-0,9	-1,8	-1,2	-1,8	-1,1
Lubelskie	9,8	-3,1	-2,9	-4,4	-3,9	-3,7	-3
Lubuskie	12,9	-0,1	0,2	-1,8	-1,1	-2,2	-0,7
Łódzkie	0,2	-3,5	-3,6	-4,6	-3,6	-4,2	-3,3
Małopolskie	11,5	3	2,2	1,9	2,3	1,3	2,9
Mazowieckie	8,5	3,5	3,1	2,8	3,3	2,7	3,1
Opolskie	-13,6	-3,2	-3,7	-5,7	-3,5	-4,8	-3
Podkarpackie	12,3	0,3	0,6	-0,3	-0,1	-0,7	0
Podlaskie	11,4	-2,1	-1,9	-3,1	-2,6	-2,6	-1,8
Pomorskie	20	3,5	2,9	2,5	2,7	2,5	3,4
Śląskie	-1,2	-1,9	-2,3	-3,6	-2,9	-3,3	-2,6
Świętokrzyskie	9,7	-3,5	-3,2	-4,5	-4	-4,8	-3,4
Warmińsko-mazurskie	18,3	-0,8	-1,3	-2,6	-2	-3	-2,3
Wielkopolskie	11,2	2,5	1,9	1,4	1,6	0,8	1,8
Zachodniopomorskie	17,7	-0,6	-0,8	-1,5	-2	-2,9	-1,4

Źródło: BDL

Prognoza ludności opracowana przez Główny Urząd Statystyczny, zakłada dalszy spadek liczby ludności, tak w regionie, jak i w całym kraju. W 2035 roku przewiduje się, że ludność Warmii i Mazury wynosić będzie 1 336 287 osób, a w 2050 r. zmniejszy się do poziomu 1 207 933 osób.¹

Przewidywane spadki liczby ludności w regionie będą większe niż w kraju. W 2035 roku liczba ludności w województwie, w porównaniu do 2016 roku, zmniejszy się o 7,0% (tj. o 100 080 osób), podczas gdy w Polsce o 5,1% (o 1 956 221 osób). Do 2050 roku spadek ten w regionie zwiększy się do blisko 16% (o 228 434 osób) i do 11,7% (4 482 423 osób) w Polsce. Nieznacznie zmniejszy się udział ludności województwa w ogólnej liczbie ludności w kraju. W 2035 roku utrzyma się jeszcze na poziomie 3,7%, ale w 2050 roku spadnie już do 3,6%.

Wykres 1. Dynamika zmian liczby ludności w województwie i w Polsce w latach 2011-2050

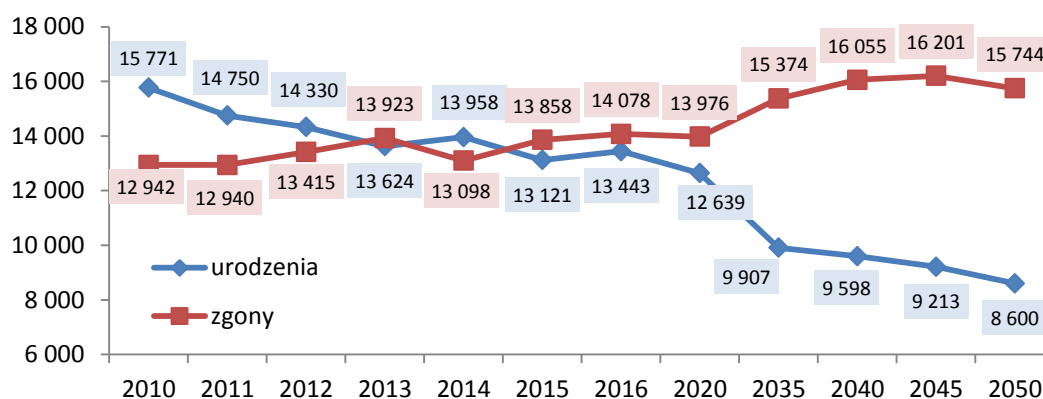

Źródło: SWAiD

¹ Źródłem do danych prognostycznych w całym dokumencie było opracowanie GUS „Prognoza ludności na lata 2014-2015”, opracowana w 2014 roku.

Głównymi przyczynami ubytku ludności jest malejąca liczba urodzeń oraz wzrost liczby zgonów. W latach 2010-2016 liczba urodzeń żywych w regionie zmieniała się. Do 2013 roku liczba ta zmniejszała się, w 2014 roku nastąpił jej wzrost, a od 2015 roku jej ponowny spadek. W ciągu całego analizowanego okresu liczba urodzin zmniejszyła się o ponad 2,3 tysiąca (o 14,8%). W tym samym czasie rosła liczba zgonów. Wzrost wyniósł 8,8% (1 136). Wyjątkiem był rok 2014 kiedy to nastąpił spadek w porównaniu do roku poprzedniego.

Wykres 2. Liczba urodzin i zgonów na Warmii i Mazurach

Źródło: SWAiD, Prognoza ludności na lata 2014-2050, GUS 2014

Szacuje się, że ubytek naturalny ludności w regionie przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wzrośnie z 5 osób w 2016 roku do 59 osób w 2050 roku. W miastach przez cały okres prognozy, zakłada się większą liczbę zgonów niż urodzeń – ujemny przyrost naturalny. Natomiast na wsi do 2023 roku jego wartość ma być dodatnia, a od 2024 roku przyrost naturalny ma być ujemny². Zmiany w liczbie urodzeń i zgonów wpływają na współczynnik dynamiki demograficznej. W 2010 roku w regionie na 1 zgon przypadało 1,218 urodzeń, w 2016 roku już tylko 0,955 (w kraju wskaźnik ten był nieco wyższy niż w województwie i wyniósł 0,985). W przyszłości współczynnik dynamiki demograficznej będzie dalej się zmniejszał. Przewiduje się, iż w 2035 roku w regionie, będzie wynosił 0,644, zaś w 2050 osiągnie wartość 0,546.

Współczynnik dynamiki demograficznej - stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów.

Na zmniejszenie liczby ludności będą miały wpływ również migracje. W 2016 roku w wyniku migracji liczba ludności zmniejszyła się o 2 974 osoby. Saldo migracji stałej zarówno w miastach jak i na wsi było ujemne i wynosiło odpowiednio -1 620 oraz -1 354 osoby. Przewiduje się, że do 2050 roku ujemne saldo migracji (ogółem) zmniejszy się do poziomu 1,9 tys. osób.

Saldo migracji stałej - różnica między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie.

² Prognoza demograficzna na lata 2014-2050 dla województwa warmińsko-mazurskiego, Urząd Statystyczny w Olsztynie 2017

Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności w województwie jest niezmienny od 2010 roku i wynosi 51,0%. W 2016 roku wzrósł nieznacznie do poziomu 51,1%. Liczba kobiet zamieszkujących województwo warmińsko-mazurskie wynosiła na koniec 2016 r. 733 296 osób i od 2010 roku zmniejszyła się o 8 226 osób, tj. o 1,1%. Dla porównania liczba mieszkańców ogółem w regionie spadła w tym okresie o 1,2%, a mężczyzn o 1,3%. W kraju spadek liczby kobiet był znacznie mniejszy niż w regionie – o 0,2% (przy spadku liczby ludności ogółem i zmniejszającą się liczbą mężczyzn o 0,3%).

Tabela 3. Struktura mieszkańców Warmii i Mazur i Polski wg płci

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	38 432 992
Warmia-Mazury	1 453 782	1 452 596	1 450 697	1 446 915	1 443 967	1 439 675	1 436 367
mężczyźni							
Polska	18 653 125	18 654 577	18 649 334	18 629 535	18 619 809	18 597 991	18 593 166
Warmia-Mazury	712 260	711 551	710 502	708 478	706 988	704 893	703 071
kobiety							
Polska	19 876 741	19 883 870	19 883 965	19 866 124	19 858 793	19 839 248	19 839 826
Warmia-Mazury	741 522	741 045	740 195	738 437	736 979	734 782	733 296
Udział procentowy mężczyzn w ludności ogółem							
Polska	48,4	48,4	48,4	48,4	48,4	48,4	48,4
Warmia-Mazury	49,0	49,0	49,0	49,0	49,0	49,0	48,9
Udział procentowy kobiet w ludności ogółem							
Polska	51,6	51,6	51,6	51,6	51,6	51,6	51,6
Warmia-Mazury	51,0	51,0	51,0	51,0	51,0	51,0	51,1

Źródło: SWAID

Populacja kobiet, tak jak liczba ludności ogółem, będzie się zmniejszać w kolejnych latach. Przewiduje się, że w 2035 r. liczba kobiet w województwie, w porównaniu do 2016 roku, zmniejszy się o 6,8% (o 49 875 osób). Procentowy spadek kobiet będzie niższy niż ludności ogółem (który przewidywany jest na poziomie 7,0%) i liczby mężczyzn (o 7,1%). W 2050 r. sytuacja będzie odwrotna. W porównaniu do 2016 roku liczba kobiet zmniejszy się o 16,3% (119 249 osób), natomiast ogółu ludności o 15,9%, a mężczyzn o 15,5%. W strukturze ludności nadal przeważać będą kobiety (odpowiednio 51,1% w 2035 r. i 50,8% w 2050 r.).

W Polsce przewidywana dynamika spadku liczby kobiet, tak jak w przypadku populacji ludności ogółem, będzie niższa niż w regionie. Odnosząc do 2016 r., planowany spadek liczby kobiet w 2035 r. wynosić ma 5,2%, zaś w 2050 r. – 12,4%.

W 2016 r. współczynnik feminizacji, określający przewagę kobiet, wynoszący w województwie 104, jest najniższy w kraju. Tą samą wartość współczynnik osiągnął w województwie podkarpackim. Najwyższy współczynnik feminizacji odnotowano w województwie łódzkim, gdzie na 100 mężczyzn przypada 110 kobiet. W kraju, współczynnik feminizacji ukształtował się na poziomie 107.

Współczynnik feminizacji,
wyraża liczbę kobiet
przypadających na 100
mężczyzn.

Współczynnik feminizacji wykazuje znaczne zróżnicowanie między obszarami miejskimi i wiejskimi. W miastach województwa na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet, natomiast na wsi 97. W kraju współczynnik ten wyniósł 111 w miastach i 101 na wsi. Warmińsko-mazurskie było jednym z sześciu województw o przewadze liczebnej mężczyzn na wsi (obok kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, podlaskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego). Obszary wiejskie pozostałych województw charakteryzowały się większym udziałem kobiet albo równowagą płci.

Wyniki prognozy GUS wskazują, iż w 2035 r. współczynnik feminizacji w regionie kształtować się będzie na poziomie 104,7%, zaś 2050 r. wynosić będzie 103,4%. Docelowo (2050 r.) wskaźnik ten w miastach zmniejszy się do 108,9%, a na wsi do 96,7%.

Wartość współczynnika feminizacji zmienia się wraz z wiekiem ludności. Większa liczba urodzeń chłopców niż dziewcząt powoduje, że w młodszych grupach wieku współczynnik feminizacji jest mniejszy od 100. W 2015 r. nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet utrzymywała się w grupie ludności w wieku 0–41 lat w miastach i 0–64 lata na wsi. Nadumieralność mężczyzn spowodowała, że w starszych grupach wieku więcej było kobiet.³

Wartość współczynnika feminizacji w województwie waha się pomiędzy 100 (powiaty braniewski, elbląski, olecki, piski i węgorzewski) a 115 (miasto Olsztyn).

Tabela 4. Struktura mieszkańców regionu wg płci. Współczynnik feminizacji (stan na 31.12.2016r.)

Nazwa	Ludność			udział % w ogółem		Współczynnik feminizacji
	ogółem	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	
Powiat bartoszycki	58 884	28 733	30 151	48,8	51,2	105
Powiat braniewski	41 954	20 944	21 010	49,9	50,1	100
Powiat działowski	66 011	32 502	33 509	49,2	50,8	103
Powiat elbląski	58 094	29 069	29 025	50,0	50,0	100
Powiat ełcki	90 584	44 459	46 125	49,1	50,9	104
Powiat giżycki	57 141	27 959	29 182	48,9	51,1	104
Powiat iławski	92 791	45 997	46 794	49,6	50,4	102
Powiat kętrzyński	63 969	31 441	32 528	49,2	50,8	103
Powiat lidzbarski	42 039	20 728	21 311	49,3	50,7	103
Powiat mrągowski	50 507	24 750	25 757	49,0	51,0	104
Powiat nidzicki	33 432	16 622	16 810	49,7	50,3	101
Powiat nowomiejski	44 166	21 966	22 200	49,7	50,3	101
Powiat olecki	34 609	17 298	17 311	50,0	50,0	100
Powiat olsztyński	124 205	61 396	62 809	49,4	50,6	102
Powiat ostródzki	105 607	52 013	53 594	49,3	50,7	103
Powiat piski	57 295	28 620	28 675	50,0	50,0	100
Powiat szczycieński	70 466	34 922	35 544	49,6	50,4	102
Powiat gołdapski	27 151	13 490	13 661	49,7	50,3	101
Powiat węgorzewski	23 278	11 632	11 646	50,0	50,0	100
Powiat m. Elbląg	121 191	58 032	63 159	47,9	52,1	109
Powiat m. Olsztyn	172 993	80 498	92 495	46,5	53,5	115
Województwo	1 436 367	703 071	733 296	48,9	51,1	104

Źródło: BDL

³ Informacja o sytuacji demograficznej w województwie warmińsko-mazurskim w 2015 r.; Urząd Statystyczny w Olsztynie, 2016

Miasta w województwie skupiały ponad 59,0% mieszkańców regionu. Na koniec 2016 roku mieszkało w nich 847 949 osób. Podobnie jak w Polsce, ich liczba w ostatnich latach zmniejszyła się. Dynamika zmian odnotowana w województwie była większa niż w kraju. W 2016 roku w miastach Warmii i Mazur mieszkało o 16 712 osób mniej niż w 2010 roku – spadek o 1,9%. W tym samym okresie w Polsce liczba mieszkańców miast zmniejszyła się o 1,2% (287 013 osób). Tylko w dwóch województwach lubuskim i mazowieckim liczba ludności w miastach wzrosła.

W kraju wskaźnik urbanizacji wynosił 60,2%. Region zajmuje dziesiąte miejsce w Polsce, biorąc pod uwagę stopień urbanizacji. Listę województw otwiera województwo śląskie, ze wskaźnikiem urbanizacji wynoszącym 77,0%, a zamyka ją podkarpackie (41,2%).

Wskaźnik urbanizacji - procentowy udział mieszkańców miast w ogólnej liczbie ludności. Współczynnik ten jest wskaźnikiem rozwoju społecznego społeczeństw. Wraz z uprzemysłowieniem następuje względnie gwałtowna migracja ludności do miast z obszarów wiejskich.

Liczba mieszkańców wsi w województwie na koniec 2016 roku wynosiła 588 418 osób (o 703 osoby mniej niż w 2010 roku, spadek o 0,1%). W przeciwieństwie do regionu, w tym samym okresie w Polsce, odnotowano wzrost liczby osób zamieszkujących tereny wiejskie – o 190 139 osób, tj. o 1,3%. Oprócz województwa warmińsko-mazurskiego spadek liczby mieszkańców wsi odnotowano w pięciu województwach: lubuskim (o 4,4%), podlaskim (o 2,9%), lubelskim (o 1,9%), opolskim i świętokrzyskim (o 1,3%).

Tabela 5. Struktura mieszkańców Warmii i Mazur wg miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska							
Ludność - ogółem	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	38 432 992
miasta	23 416 505	23 385 828	23 336 289	23 257 909	23 216 352	23 166 429	23 129 492
wieś	15 113 361	15 152 619	15 197 010	15 237 750	15 262 250	15 270 810	15 303 500
Warmia-Mazury							
Ludność - ogółem	1 453 782	1 452 596	1 450 697	1 446 915	1 443 967	1 439 675	1 436 367
miasta	864 661	862 394	860 237	857 353	854 265	850 385	847 949
wieś	589 121	590 202	590 460	589 562	589 702	589 290	588 418
Polska							
Ludność - ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
miasta	60,8	60,7	60,6	60,4	60,3	60,3	60,2
wieś	39,2	39,3	39,4	39,6	39,7	39,7	39,8
Warmia-Mazury							
Ludność - ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
miasta	59,5	59,4	59,3	59,3	59,2	59,1	59,0
wieś	40,5	40,6	40,7	40,7	40,8	40,9	41,0

Źródło: BDL

Przewidywany w przyszłości ubytek ludności w regionie, w większym stopniu dotyczyć będzie miast. Prognozuje się, że do 2035 r. (w porównaniu do 2016 r.) liczba mieszkańców miast zmniejszy się o 9,4% (o 79 652 osoby) i wsi o 3,5% (o 20 428 osób), natomiast do 2050 roku

odpowiednio o 19,8% (o 167 875 osób do poziomu 680 074 osób) i o 10,3% tj. o 60 559 osób (do wartości 527 859 osób). Współczynnik urbanizacji obniży się do 56,3% w 2050 r.

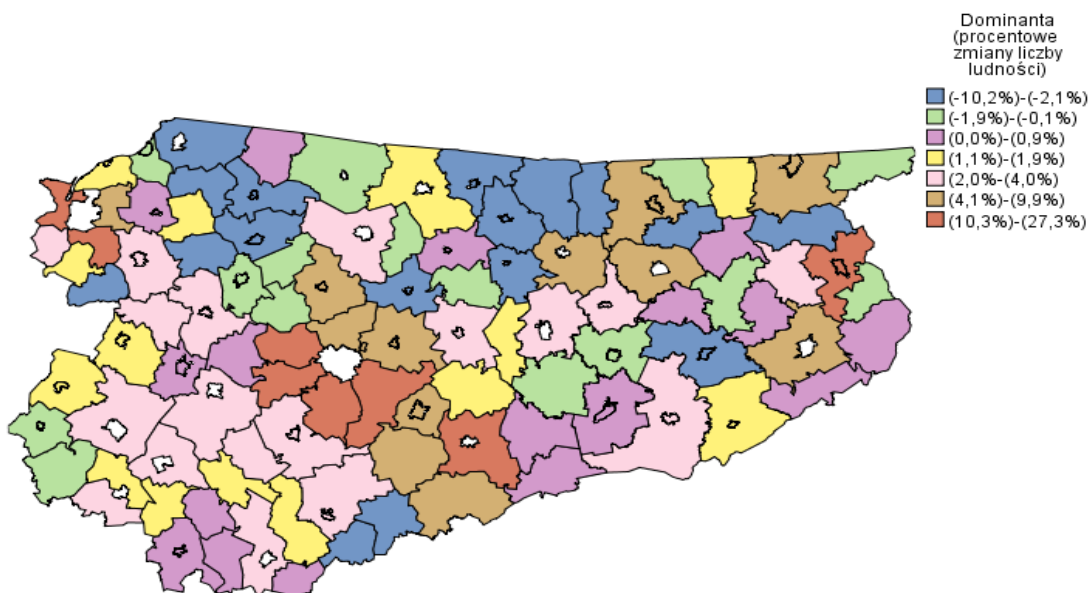
W ciągu sześciu lat (2010/2016) spadek liczby mieszkańców wsi odnotowano w 32 gminach (na 100 gmin wiejskich i miejsko-wiejskich). Największe różnice zaobserwowano w: Reszlu (o 10,2%); Orniecie (o 7,0%); Pozezdrzu (o 4,4%); Płoskini (o 4,3%); Srokowie (o 4,2%) oraz w Korszach (o 4,1%).

W tym samym czasie w 66 gminach liczba mieszkańców wsi wzrosła. Największy, ponad dziesięcio- procentowy przyrost ludności zaobserwowano w gminach: Stawiguda (o 27,3%); Elblągu (o 16,8%); Szczytno (o 12,6%); Gietrzwałd (o 11,6%); Jonkowo (o 11,4%); Olecko (o 10,5%) i Purda (o 10,3%). W dwóch gminach liczba ludności pozostawała bez zmian (Płońnica i Lidzbark).

W przypadku ludności miejskiej, jej spadek, odnotowano w 24 spośród 49 gmin miejskich i miejsko-wiejskich w regionie. W tylu samo gminach nastąpił przyrost liczby mieszkańców miast (w jednym – Piszu liczba ludności pozostała bez zmian). Największe spadki odnotowano w miastach: Górowo Iławeckie (o 7,9%); Szczytnie (o 4,4%); Elblągu (o 3,9%); Bartoszychach (o 2,9%) oraz w Reszlu (o 2,8%).

Do najbardziej rozwijających się miast w tym okresie należą: Lubawa (wzrost ludności o 5,6%); Elk (o 5,5%); Iława (o 2,4%); Działdowo (o 2,1%) oraz Miłomłyn (o 2,0%).⁴

Mapa 1. Zmiany procentowe liczby ludności w województwie w latach 2010-2016

Źródło: Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan w dniu 31.12.2016 r., GUS 2017

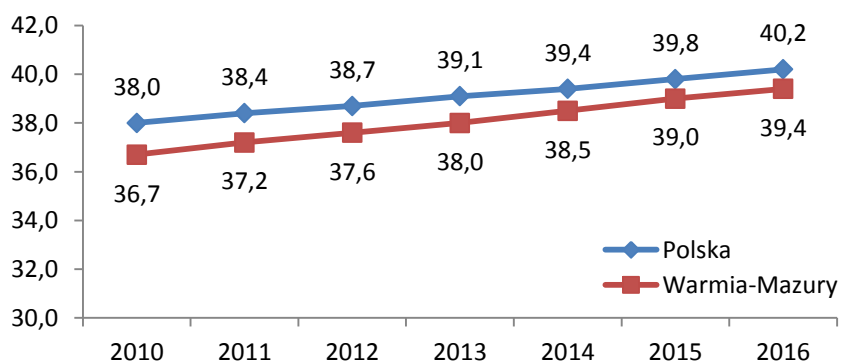
⁴ wyliczenia w oparciu o „Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan w dniu 31.12.2016 r.)”, GUS 2017 oraz „Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2010 r. Stan w dniu 31 XII”, GUS 2011

W województwie warmińsko-mazurskim, tak jak w całym kraju, obserwujemy proces starzenia się społeczeństwa. Świadczy o tym m.in. **rosnąca wartość mediany wieku**. Na koniec 2016 roku w województwie, wiek środkowy wynosił 39,4 lata (przy 40,2 w Polsce). W porównaniu do 2010 roku wzrósł on o blisko 3 lata (2 lata i 7 miesięcy). Był to największy przyrost w kraju. Stosunkowo wysoki wzrost wartości dla mediany wieku odnotowano również w lubuskim i podkarpackim (o 2,6 lata) oraz zachodniopomorskim (o 2,5 lata). W analizowanym okresie wiek środkowy mieszkańca Polski zwiększył się o około 2 lata (2 lata i 2 miesiące). Zmniejsza się stopniowo dystans pomiędzy wiekiem średnim dla Polski i odnotowanym dla województwa – z 1,3 pkt procentowego w 2010 roku do 0,8 pkt proc. w 2016 r.

Mediana wieku - wiek środkowy, którego połowa ludności jeszcze nie osiągnęła, a połowa już go przekroczyła.

Wykres 3. Zmiany mediany wieku w województwie i w Polsce

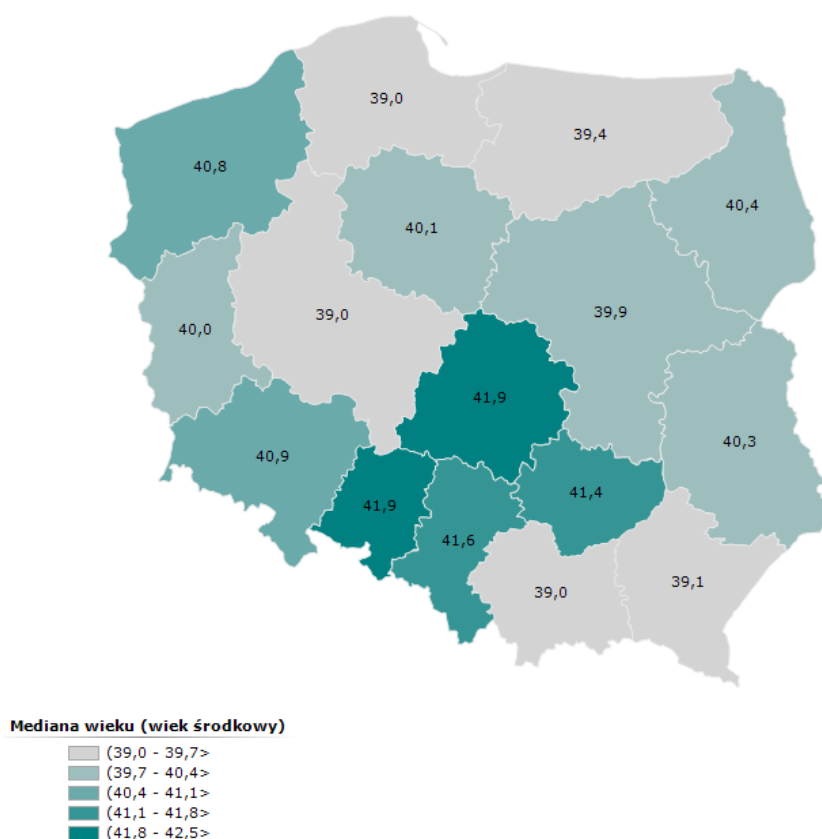
Źródło: SWAiD

Pomimo obserwowanej rosnącej mediany wieku, województwo warmińsko-mazurskie jest regionem ze stosunkowo młodym społeczeństwem. Mniejszą medianę wieku odnotowały w 2016 województwa: pomorskie, wielkopolskie i małopolskie (39,0 lat) oraz podkarpackie (39,1 lat). Na przeciwnym biegunie, wśród województw o największej medianie wieku, znajdują się województwa opolskie i łódzkie – 41,9 lat.

Wyniki prognozy GUS wskazują, iż proces starzenia się społeczeństwa będzie przebiegał szybciej w województwie niż w kraju. Przewiduje się, że do 2050 roku wiek środkowy mieszkańców Warmii i Mazur, w porównaniu do 2016 roku wzrośnie o 13,5 lat (mężczyzn o 12,5 lat, kobiet o 14,2 lat), w kraju zaś o 12,3 lata⁵. Szacuje się, że wiek środkowy w regionie wyniesie wówczas 52,9 lat, zaś w Polsce 52,5.

⁵ bd dla Polski w podziale na płeć

Mapa 2. Mediana wieku - wg stanu na 31 XII 2016 r.

Źródło: SWAiD

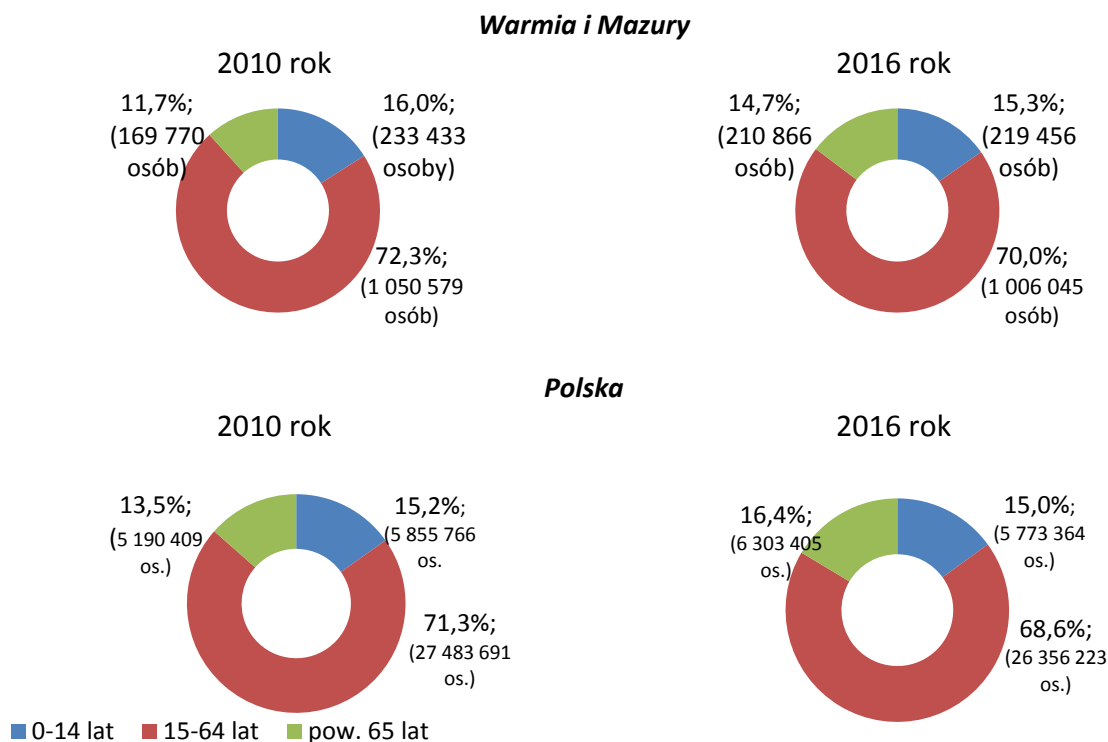
O starzeniu się społeczeństwa Warmii i Mazur świadczy także systematyczny **spadek odsetka dzieci, a wzrost udziału procentowego osób starszych** w populacji ogółem. Odsetek dzieci w wieku do 14 lat obniżył się z 16,0% w 2010 roku do 15,3% w 2016 r. (spadek większy niż w Polsce, gdzie udział procentowy tej grupy zmniejszył się z 15,2% do 15,0%). Zmniejszył się również udział ludności dorosłej, tak w regionie jak i w Polsce. W województwie spadek ten wynosił 2,3 pkt proc (do poziomu 70,0% w 2016 roku), w kraju – 2,7 pkt proc. (68,6%).

Udział procentowy osób starszych w ogółem ludności Warmii i Mazur zwiększył się natomiast z 11,7% do prawie 15% - o 3,0 pkt proc. (dla porównania w Polsce o 2,9 pkt proc.).

Podział ludności według **biologicznych grup wieku** wyodrębnia trzy grupy wieku: 0-14 (dzieci); 15-64 (ludność dorosła) i 65 lat i więcej (ludzie starsi). Analiza struktury wg takiego podziału umożliwia m.in. określenie stopnia zaawansowania starości demograficznej społeczeństwa.

Wg prognoz GUS tendencje zmian utrzymają się. Przewiduje się, iż do 2050 roku struktura mieszkańców województwa będzie przedstawiała się następująco: dzieci do lat 14 stanowiąc będą 12,0% ogółu ludności tj. 145 085 osób (w porównaniu do stanu z 2016 będzie to spadek o 33,9%); osoby dorosłe 55,1% tj. 666 011 osób (spadek o 33,8%); osoby powyżej 65 roku życia – 32,9% tj. 396 837 osób (wzrost o 88,2%). W Polsce struktura przedstawiać się będzie odpowiednio: 12,1% dzieci, 55,2% osoby dorosłe; 32,7% osoby starsze.

Wykres 4. Struktura mieszkańców Warmii i Mazur oraz Polski wg biologicznych grup wieku

Źródło: SWAiD

Województwo warmińsko-mazurskie jest regionem o najniższym w Polsce udziale osób starszych w ogólnej liczbie ludności. W 2016 roku odsetek osób w wieku 65 lat wyniósł w województwie 14,7%. Na koniec 2016 roku Warmia i Mazury odnotowały z kolei najwyższy w Polsce udział procentowy osób dorosłych w ogólnej licznie ludności (70,0%). Także odsetek dzieci w naszym regionie (15,3%), należy do jednego z większych w kraju. Wyprzedzają nas pod tym względem cztery województwa: pomorskie (16,4%); wielkopolskie (16,1%); mazowieckie (15,9%) i małopolskie (15,8%).

Tabela 6. Udział procentowy poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności – stan na 31.12.2016 r.

Wyszczególnienie	% ludności w wieku 0-14 lat	% ludności w wieku 15-64 lat	% ludności w wieku 65 lat i więcej
Polska	15,0	68,6	16,4
Dolnośląskie	14,1	68,9	17,0
Kujawsko-pomorskie	15,0	69,0	15,9
Lubelskie	14,6	68,5	16,9
Lubuskie	15,1	69,4	15,5
Łódzkie	14,1	67,6	18,3
Małopolskie	15,8	68,5	15,7
Mazowieckie	15,9	67,4	16,7
Opolskie	13,2	69,8	17,1
Podkarpackie	15,1	69,5	15,4
Podlaskie	14,4	69,2	16,5
Pomorskie	16,4	68,3	15,3
Śląskie	14,2	68,5	17,3
Świętokrzyskie	13,8	68,5	17,8
Warmińsko-mazurskie	15,3	70,0	14,7
Wielkopolskie	16,1	68,7	15,2
Zachodniopomorskie	14,4	69,4	16,2

Źródło: SWAiD

Wśród klasycznych miar starzenia się społeczeństw stosowany jest również **indeks starości**. Zmiany struktury ludności w podziale na biologiczne grupy wieku, spowodują w regionie do 2050 r. prawie 3-krotny wzrost wartości tego wskaźnika (z 961 w 2016 roku do 2 735 w 2050 r.). Stopień starzenia się ludności w województwie, będzie większy niż w kraju, gdzie indeks starości w analizowanym okresie zwiększy się 2,5 – krotnie (z 1 092 do 2 693).

Indeks starości obliczany jako liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 1000 osób w wieku 0-14 lat.

Miarą stopnia zaawansowania starzenia się społeczeństwa jest również **udział osób najstarszych (w wieku 80 lat i więcej) w populacji w wieku 65 lat**. Wykazywana w bieżących bilansach ludności Warmii i Mazur liczba osób w wieku 80 lat i więcej wynosząca w 2016 r. 53 022 osób, wzrośnie w 2050 r. ponad dwukrotnie – do poziomu 128 639 osób. Przewiduje się, że udział osób najstarszych, będzie stopniowo rosnąć i mieścić się będzie w granicach od 25,1% (w 2016 roku) do 32,4% (2050 rok).

W kraju, szacowany odsetek osób 80+ w populacji osób powyżej 65 roku życia będzie niższy niż w regionie i wynosić ma 31,9% (w 2016 roku ukształtował się na poziomie 25,6%).

Warmińsko-Mazurskie należy do województw o stosunkowo **wysokim odsetku ludzi młodych w wieku przedprodukcyjnym**. Wyższym współczynnikiem charakteryzowały się cztery województwa: pomorskie (19,4%); wielkopolskie (19,2%); małopolskie (18,9%) i mazowieckie (18,7%).

Na Warmii i Mazurach udział tej grupy w populacji ogółem, na koniec 2016 roku, wynosił 18,4% (podczas gdy w kraju 17,9%) i w porównaniu do 2010 roku zmniejszył się o 1,6 pkt proc. (w kraju o 0,9 pkt. proc.). Systematycznie zmniejsza się również liczba ludności w tym wieku z 290 117 osób w 2010 roku do 264 364 osób w 2016. Odnotowany w tym okresie spadek – o 8,9% jest wyższy niż w Polsce, gdzie wynosił on 4,8%.

W strukturze ludności wg **ekonomicznych grup wieku** wyróżnia się wiek: przedprodukcyjny (0-17 lat); produkcyjny (18-59 lat kobiety i 18-64 lat mężczyźni); poprodukcyjny (60 lat i więcej kobiety i 65 lat i więcej mężczyźni).

Powyżej średniej krajowej (drugie miejsce w kraju, po opolskim – 63,2%) kształtuje się również odsetek osób w wieku ściśle związanym z aktywnością zawodową – **w wieku produkcyjnym**. Na koniec 2016 roku wynosił on w regionie 63,1%, a w Polsce 61,8%. O ile w przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, dystans między krajem, a naszym regionem maleje, o tyle jeśli mówimy o osobach w wieku produkcyjnym, różnica ta rosła, a od 2014 roku utrzymuje się na stałym poziomie 1,3 pkt proc.

Liczba osób w wieku produkcyjnym od 2010 roku zmniejszała się, tak w kraju jak i w regionie, przy czym spadki te były porównywalne (w Polsce do 2016 roku zmniejszyła się o 4,3%; w województwie spadek ten wynosił 4,6%). Na koniec 2016 roku liczba ludności w wieku produkcyjnym na Warmii i Mazurach wynosiła 906 979 osób.

Kolejną grupę stanowi ludność w wieku **poprodukcyjnym (emerytalnym)**. Odsetek osób w tej grupie wzrósł w województwie z 14,7% w 2010 roku do 18,5% w 2016 roku. Pomimo odnotowanego wzrostu jest to najniższy wskaźnik w kraju, w którym udział procentowy osób w wieku emerytalnym zwiększył się z 16,8% do 20,2%. Województwem, gdzie odnotowano największy odsetek osób w analizowanym wieku, wynoszący 22,5%, jest łódzkie.

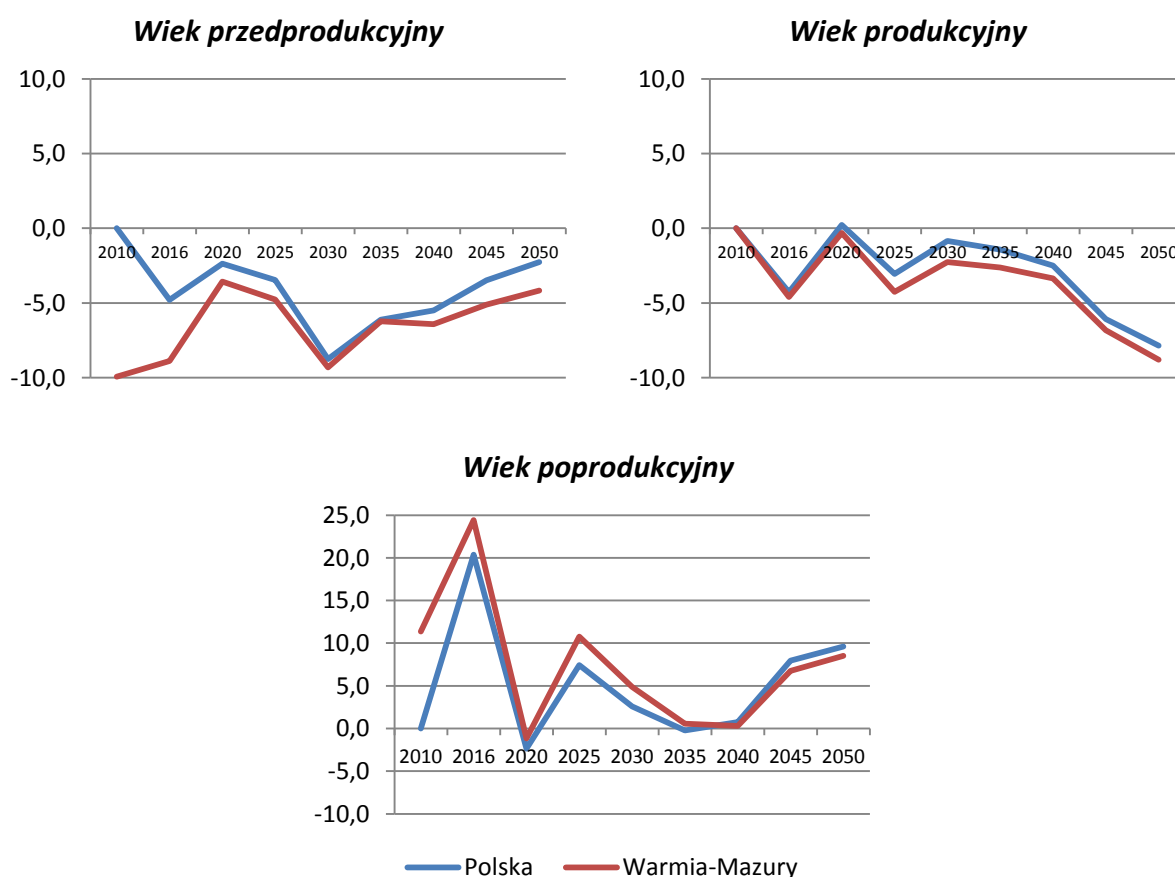
Wraz z odsetkiem wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Na koniec 2016 roku w regionie wynosiła ona 265 024 osoby. Wzrost procentowy liczby osób, w tym przedziale wiekowym, jest bardziej widoczny w naszym województwie, gdzie w latach 2010/2016 wynosił on 24,4%, podczas gdy w Polsce 20,4%.

Wg prognoz GUS tendencje w zmianach utrzymają się. Nadal zmniejszać się będzie liczba i odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (w regionie odpowiednio do 14,5% i 56,0% ogółu ludności w 2050 roku); wzrastać natomiast będzie wskaźnik dot. osób w wieku emerytalnym – 29,4%. W Polsce wg przewidywań struktura przedstawiać się będzie następująco: 14,6% społeczeństwa stanowić będą osoby w wieku przedprodukcyjnym, 56,1% w wieku największej aktywności zawodowej i 29,3% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 7. Struktura mieszkańców Warmii i Mazur i Polski wg ekonomicznych grup wieku

Ludność w wieku	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2035	2050
Polska									
przedprodukcyjnym	7243239	7146551	7066768	6995362	6942996	6901795	6895878	5567949	4963366
produkcyjnym	24831001	24738527	24605558	24422146	24230162	24002168	23767614	22569228	19047747
poprodukcyjnym	6455626	6653369	6860973	7078151	7305444	7533276	7769500	8339594	9939456
Warmia-Mazury									
przedprodukcyjnym	290117	284478	279683	274832	270848	266937	264364	206441	175678
produkcyjnym	950669	947920	942867	935744	927429	917403	906979	823770	676651
poprodukcyjnym	212996	220198	228147	236339	245690	255335	265024	306076	355604
Polska									
przedprodukcyjnym	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0	18,0	17,9	15,3	14,6
produkcyjnym	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0	62,4	61,8	61,9	56,1
poprodukcyjnym	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0	19,6	20,2	22,9	29,3
Warmia-Mazury									
przedprodukcyjnym	20,0	19,6	19,3	19,0	18,8	18,5	18,4	15,4	14,5
produkcyjnym	65,4	65,3	65,0	64,7	64,2	63,7	63,1	61,6	56,0
poprodukcyjnym	14,7	15,2	15,7	16,3	17,0	17,7	18,5	22,9	29,4

Wykres 5. Dynamika zmian liczby ludności wg grup ekonomicznych w województwie i w Polsce w latach 2011-2050 (okres poprzedni = 100)

Źródło: SWAiD. Prognoza ludności na lata 2014-2050; GUS 2014r.

Struktura mieszkańców Warmii i Mazur wg ekonomicznych grup wieku, w przekroju powiatów obrazuje poniższa tabela.

**Tabela 8. Struktura mieszkańców Warmii i Mazur wg ekonomicznych grup wieku.
Stan na 31.12.2016r.**

Nazwa	Ludność				Udział procentowy w ogólnej liczbie ludności			
	ogółem	w wieku			ogółem	przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym	poproduk- cyjnym
		przed- produk- cyjnym	produk- cyjnym	poproduk- cyjnym				
Województwo	1 436 367	264 364	906 979	265 024	100,0	18,4	63,1	18,5
Powiat bartoszycki	58 884	10 343	37 284	11 257	100,0	17,6	63,3	19,1
Powiat braniewski	41 954	7 326	27 218	7 410	100,0	17,5	64,9	17,7
Powiat działdowski	66 011	12 961	41 573	11 477	100,0	19,6	63,0	17,4
Powiat elbląski	58 094	11 343	37 011	9 740	100,0	19,5	63,7	16,8
Powiat ełcki	90 584	17 724	57 871	14 989	100,0	19,6	63,9	16,5
Powiat giżycki	57 141	10 088	35 995	11 058	100,0	17,7	63,0	19,4
Powiat iławski	92 791	18 505	58 136	16 150	100,0	19,9	62,7	17,4
Powiat kętrzyński	63 969	10 927	40 405	12 637	100,0	17,1	63,2	19,8
Powiat lidzbarski	42 039	7 506	26 509	8 024	100,0	17,9	63,1	19,1
Powiat mrągowski	50 507	9 135	32 460	8 912	100,0	18,1	64,3	17,6
Powiat nidzicki	33 432	6 351	21 187	5 894	100,0	19,0	63,4	17,6
Powiat nowomiejski	44 166	9 285	27 394	7 487	100,0	21,0	62,0	17,0
Powiat olecki	34 609	6 748	21 685	6 176	100,0	19,5	62,7	17,8
Powiat olsztyński	124 205	23 748	80 322	20 135	100,0	19,1	64,7	16,2
Powiat ostródzki	105 607	19 972	66 298	19 337	100,0	18,9	62,8	18,3
Powiat piski	57 295	10 741	36 503	10 051	100,0	18,7	63,7	17,5
Powiat szczywieński	70 466	13 225	45 046	12 195	100,0	18,8	63,9	17,3
Powiat gołdapski	27 151	5 268	17 174	4 709	100,0	19,4	63,3	17,3
Powiat węgorzewski	23 278	3 930	14 613	4 735	100,0	16,9	62,8	20,3
Powiat m. Elbląg	121 191	19 900	75 297	25 994	100,0	16,4	62,1	21,4
Powiat m. Olsztyn	172 993	29 338	106 998	36 657	100,0	17,0	61,8	21,2

Źródło: BDL

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku, w regionie, przedstawiała się odmiennie zarówno dla mężczyzn i kobiet, jak i dla mieszkańców miast i wsi. W wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym większy był udział mężczyzn (odpowiednio 19,3% i 69,0% mężczyźni, wobec 17,5% i 57,6% kobiety), a w wieku poprodukcyjnym ponad dwukrotnie większy kobiet (24,9% kobiety, 11,7% mężczyźni). Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym na wsi wynosił 20,2%, a w wieku poprodukcyjnym 15,5%, wobec odpowiednio 17,2% i 20,5% w miastach.⁶

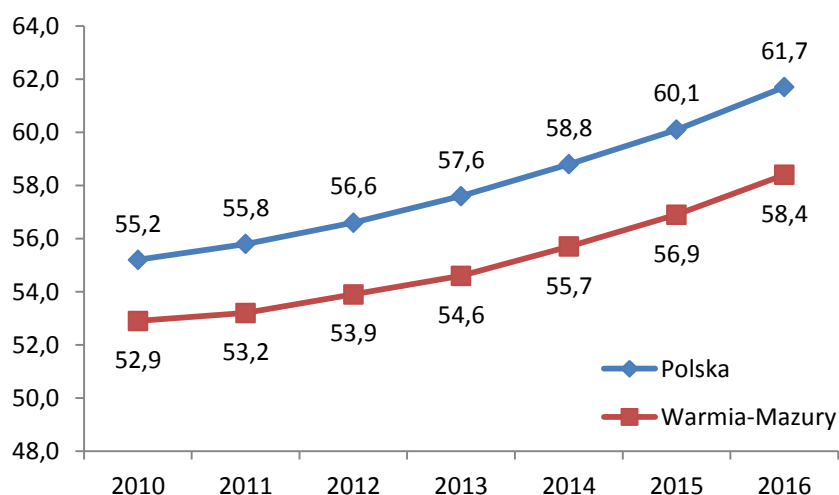
⁶ Stan i ruch naturalny ludności w województwie warmińsko-mazurskim w 2016 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, 2017

W wyniku zmian w ekonomicznych grupach ludności współczynnik obciążenia demograficznego systematycznie zmniejszał się w latach 2000-2010, a w latach kolejnych rósł od 52,9 w 2010 roku do 58,4 w 2016 r. (wzrost o 5,5 pkt proc.)⁷. Dynamika wzrostu współczynnika w regionie była mniejsza niż w kraju, gdzie wynosiła 6,5 pkt proc. Na koniec 2016 roku, na 100 osób w wieku produkcyjnym w Polsce przypadają 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym.

Współczynnik obciążenia demograficznego - określa liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Z roku na rok zwiększa się dystans pomiędzy wartością współczynnika obciążenia demograficznego w Polsce i w regionie. W 2010 roku wynosił on 2,3 pkt proc., zaś sześć lat później 3,3 pkt. proc. Podkreśla to korzystniejszą sytuację Warmii i Mazur.

Wykres 6. Zmiany współczynnika obciążenia demograficznego w województwie i w Polsce

Źródło: SWAiD

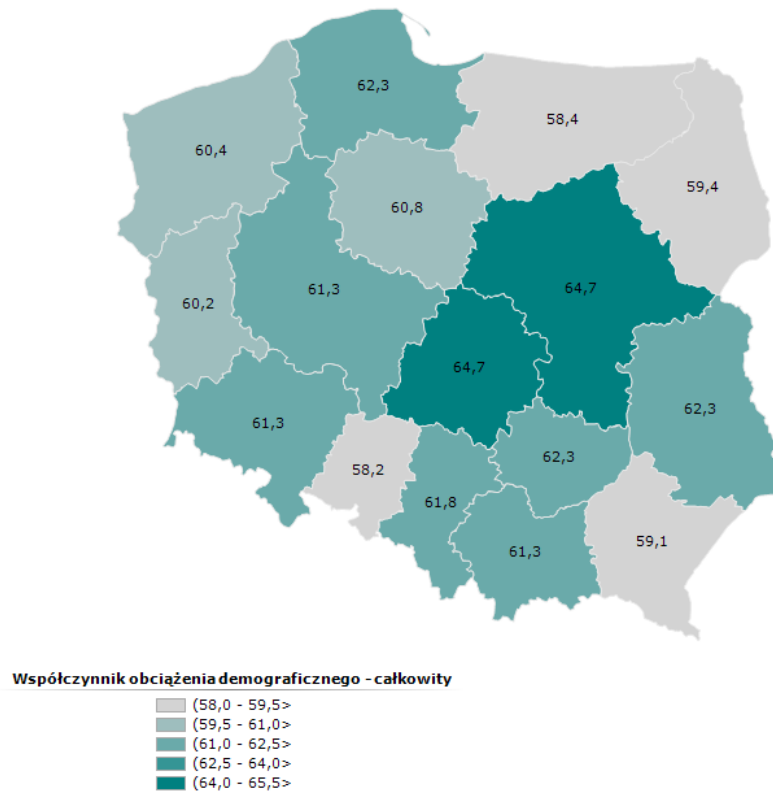
Współczynnik obciążenia demograficznego w naszym województwie, był w 2016 roku, obok współczynnika województwa opolskiego (58,2) jednym z najniższych w kraju. Na przeciwległym biegunie znajdują się województwa mazowieckie i łódzkie ze współczynnikami o wartości 64,7.

Na liście województw, o najmniejszym przyroście wartości analizowanego współczynnika w latach 2010/2016, Warmińsko-Mazurskie zajmuje szóste miejsce, po województwach lubelskim (wzrost o 2,0 pkt proc.), podlaskim (o 2,1 pkt proc.); podkarpackim (o 2,5 pkt proc.); małopolskim (o 4,1 pkt proc.) i świętokrzyskim (o 5,1 pkt proc.). Najbardziej współczynnik obciążenia demograficznego wzrósł w lubuskim (o 10,2 pkt proc.) oraz dolnośląskim (o 9,1 pkt proc.).

⁷ Informacja o sytuacji demograficznej w województwie warmińsko-mazurskim w 2015 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, 2016.

Mapka 3. Współczynnik obciążenia demograficznego w Polsce – wg stanu na 31.12.2016 r.

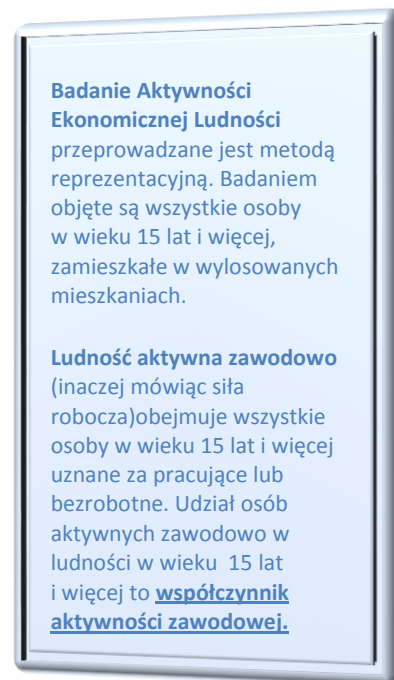
Źródło: SWAiD

Wg szacunków GUS współczynnik obciążenia demograficznego w regionie wzrośnie od wartości 58 osób w 2016 r. do 78,5 osób w 2050 r. W przekroju krajowym obciążenie wynosić będzie 78,2 w 2050 r.

Aktywność ekonomiczna ludności Warmii i Mazur na podstawie BAEL

W województwie warmińsko-mazurskim ponad połowę ludności, po 15 roku życia stanowią **osoby aktywne zawodowo**. W 2016 roku, wg GUS, stanowili oni 53,6% (599 tys. osób), z czego większość 91,3% (547 tys. osób) to osoby pracujące.

Warmińsko-mazurskie jest jednym z mniej aktywnych ekonomicznie regionów w Polsce. Mniejszą aktywność odnotowuje się tylko w Zachodniopomorskim, gdzie w 2016 aktywni zawodowo stanowili 53,2% ludności. Największa aktywność charakteryzuje mieszkańców województw: mazowieckiego (59,9%); wielkopolskiego (58,1%) i pomorskiego (57,9%).

Wykres 7. Aktywność ekonomiczna ludności w 2016 r.

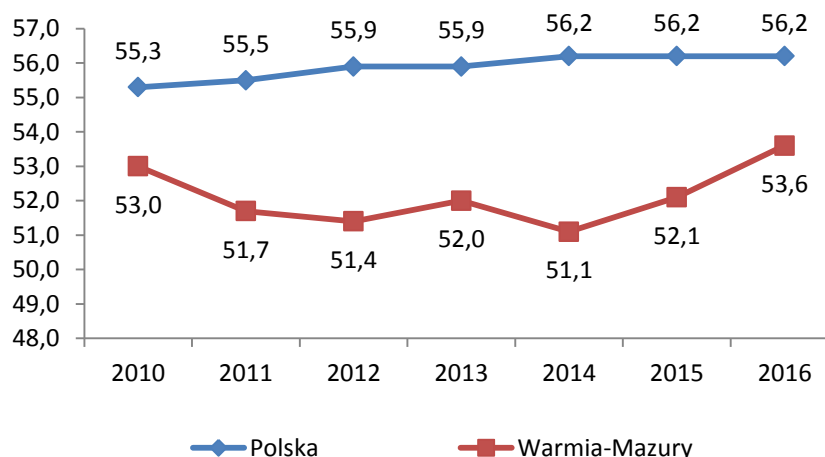

Źródło. BDL

Przez cały badany okres współczynnik aktywności zawodowej w województwie był niższy niż w kraju. Obserwowane w tym okresie tendencje jego zmian nie były zbieżne. W Polsce odnotowaliśmy jego systematyczny wzrost, natomiast w regionie, nastąpił trzykrotnie jego spadek (w 2011 r. – o 1,3 pkt proc.; 2012 r. – o 0,3 pkt proc. oraz w 2014 r. – o 0,9 pkt proc.).

W I kwartale 2017 roku współczynnik aktywności zawodowej w regionie wyniósł 53,7% przy 56,2% wartości wskaźnika w kraju.

Wykres 8. Zmiany współczynnika aktywności zawodowej

Źródło: BDL

Współczynnik aktywności zawodowej pozwala na zbadanie poziomu zaangażowania poszczególnych grup ludności w rynek pracy⁸:

- ✓ **70,6% ludności w wieku produkcyjnym w województwie to osoby aktywne zawodowo** (w Polsce – 75,2%). Był to jednak najniższy odsetek w porównaniu z pozostałymi województwami.
- ✓ **aktywniejsi na rynku pracy są mężczyźni** – wartość wskaźnika aktywności zawodowej mężczyzn, wynoszący 63,1%, przekracza wartość tego współczynnika dla kobiet (44,7%) oraz dla ludności województwa ogółem (53,6%).
Mniejszą aktywnością zawodową, niż mężczyźni z naszego regionu, charakteryzują się panowie z województw śląskiego (60,6%) i zachodniopomorskiego (61,6%). Kobiety z Warmii i Mazur należą natomiast do najmniej aktywnych zawodowo w kraju - różnica do Mazowieckiego, o najwyższym współczynniku aktywności zawodowej kobiet (52,9%), wynosi 8,2 pkt proc.
Wskaźniki aktywności zawodowej dla obu płci w Polsce kształtują się następująco – 64,8% dla mężczyzn oraz 48,3% dla kobiet. Różnica w wartości wskaźnika dla obu płci w kraju jest mniejsza niż w regionie (odpowiednio 16,5 i 18,4 pkt proc.);
- ✓ **aktywność zawodową ludności w województwie determinuje miejsce zamieszkania** – bardziej aktywni są mieszkańcy miast (54,8%) niż wsi (51,7% - najniższy wskaźnik w Polsce). W kraju miejsce zamieszkania nie wpływa na wskaźnik aktywności zawodowej, który dla miast i wsi wynosił 56,2%;
- ✓ **najbardziej zaangażowaną grupą wiekową na rynku pracy są osoby od 40 do 49 lat** (w grupie tej udział procentowy osób aktywnych zawodowo w stosunku do ludności ogółem wyniósł 82,1%) oraz 30-39 latkowie (81,1%). W Polsce na pierwszym miejscu

⁸ dane średnioroczne za 2016 r. (źródło BDL. Obliczenia własne)

plasują się natomiast osoby w wieku 30-39 lat (86,5%), na drugim zaś grupa wiekowa 40-49 lat (86,2%).

- ✓ **w grupach, traktowanych priorytetowo na rynku pracy, tj. wśród osób młodych (15-24 lata)** współczynnik aktywności zawodowej w regionie wyniósł 34,8%, przy 34,5% wartości tego wskaźnika w Polsce. Tym samym województwo nasze, wraz z mazowieckim, plasuje się na 8 miejscu w kraju (licząc od najmniejszych wartości współczynnika). **Dla osób 50+** współczynnik aktywności w regionie wyniósł 33,7% (w Polsce 34,1%), co daje nam 6 pozycje w kraju.
- ✓ **najwyższy odsetek aktywnych odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym (80,0%)**, następnie z policealnym i średnim zawodowym (62,1%) i zasadniczym zawodowym (61,3%). W Polsce grupa trzech najbardziej aktywnych grup obejmuje te same poziomy wykształcenia: osoby z wykształceniem wyższym (80,4%) kolejno z: policealnym i średnim zawodowym (64,4%) oraz zasadniczym zawodowym (59,0%).

Jak wcześniej wspomniano, ponad 91% aktywnych zawodowo w regionie to osoby **pracujące**. W strukturze ludności po 15 roku życia, wg danych BAEL, pracujący stanowili w 2016 roku 49,0% ogółu. Warmińsko-mazurskie obok zachodniopomorskiego (49,6%) są jedynymi województwami, w których **wskaźnik zatrudnienia** nie przekracza 50%. Województwem o największym odsetku pracujących było mazowieckie (56,6%).

Od 2014 roku zaobserwować można tendencję wzrostową wskaźnika zatrudnienia, tak w Polsce jak i w województwie, przy czym w regionie jest ona silniejsza. W okresie 2014/2016 wartość wskaźnika w kraju zwiększyła się o 1,6 pkt proc. – na Warmii i Mazurach o 2,9 pkt proc.

W I kwartale 2017 roku wskaźnik zatrudnienia zawodowej w regionie wyniósł 49,2% przy 53,2% wartości wskaźnika w kraju.

Do pracujących zaliczane są wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

1) wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą dochód lub zarobek

2) miały pracę, ale jej nie wykonywały:

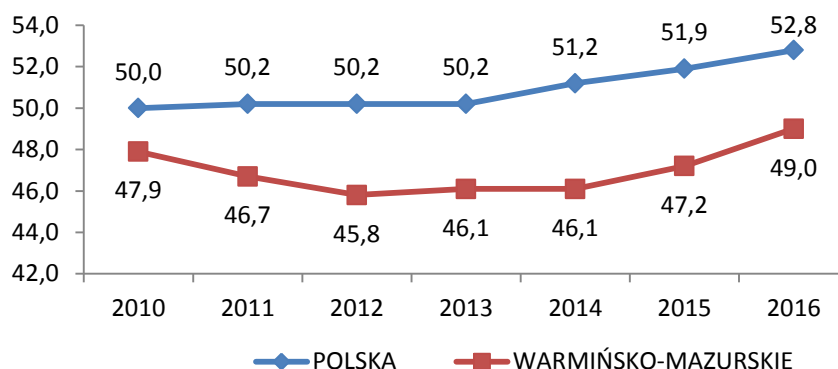
a) z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego,

b) z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła do 3 miesięcy lub powyżej 3 miesięcy (dot. pracowników najemnych, którzy w tym czasie otrzymywali co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia).

Do pracujących zaliczani byli również uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Udział osób pracujących w ludności w wieku 15 lat i więcej to **wskaźnik zatrudnienia**.

Wykres. Zmiany wskaźnika zatrudnienia

Źródło: BDL

Analiza wskaźnika zatrudnienia pozwala na stwierdzenia:⁹

- ✓ **64,3% ludności w wieku produkcyjnym w województwie (69,2% mężczyzn i 58,6% kobiet) to osoby pracujące** - w Polsce 70,4% (74,2% mężczyzn i 66,1% kobiet). Był to najniższy odsetek w Polsce, gdzie wartość wahała się w granicach od 66,6% (Zachodniopomorskie) do 74,9% (Mazowieckie).
- ✓ **większy odsetek pracujących** w ogólnej liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) odnotowano wśród mężczyzn – wartość wskaźnika zatrudnienia mężczyzn, wynoszący 57,6%, przekracza wartość tego współczynnika dla kobiet (40,7%) oraz dla ludności województwa ogółem (49,0%). Mniejszym wskaźnikiem zatrudnienia mężczyzn, charakteryzują się województwa śląskie (57,3%) i zachodniopomorskie (57,5%) – przy średniej dla Polski 60,9%. Kobiety z Warmii i Mazur należą do najmniej aktywnych zawodowo w kraju, co znajduje również odzwierciedlenie we wskaźniku zatrudnienia, który wynosił 40,7% (najniższy wskaźnik w kraju, przy średniej w Polsce - 45,3%).
- ✓ **aktywność zawodową ludności i zatrudnienie w województwie determinuje miejsce zamieszkania** – częściej osobami pracującymi są mieszkańcy miast (50,8% ogółu ludności powyżej 15 roku życia tam zamieszkujących) niż wsi (46,1% - najniższy wskaźnik w Polsce). W kraju miejsce zamieszkania nie wpływa tak znacząco na wskaźnik zatrudnienia, który dla miast wynosił 52,9% i 52,6% dla wsi;
- ✓ **najbardziej reprezentowaną grupą wiekową wśród pracujących są osoby od 40 do 49 lat (76,9%) oraz 30-39 latkowie (75,1%)**. Dla osób młodych (15-29 lat) wskaźnik zatrudnienia wynosił 41,7%, a dla starszych (50+) – 31,9%. W Polsce wartości te kształtują się następująco: osoby w wieku 40-49 lat (82,3% pracujących), grupa wiekowa 30-39 lat (82,0%), 15-29 lat (47,7%) i powyżej 50 roku życia (32,6%). Największe różnice widoczne są więc w grupie pomiędzy regionem a Polsk

⁹ dane średnioroczne za 2016 r. (źródło BDL)

- ✓ **najwyższy odsetek pracujących, na poziomie regionu i kraju, odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym** (blisko 78%), następnie z policealnym i średnim zawodowym (odpowiednio 57,6% w województwie i 60,8% w Polsce) oraz zasadniczym zawodowym (54,9% i 54,4%).

Do aktywnych zawodowo wliczani są również **bezrobotni**. W strukturze ludności po 15 roku życia, w 2016 roku liczyli oni w regionie 53 tys. osób.

O małej aktywności ekonomicznej ludności w województwie świadczy, obok omawianych już wskaźników, stopa bezrobocia. Na koniec 2016 roku wynosiła ona 8,8%, co uplasowało nasz region na trzecim miejscu wśród województw o największej stopie bezrobocia (po podkarpackim ze stopą bezrobocia wynoszącą 9,6% oraz świętokrzyskim – 8,9%). Na przeciwległym biegunie z najniższą stopą bezrobocia znalazły się województwa lubuskie (4,7%) i wielkopolskie (4,8%).

W całym analizowanym okresie 2010/2016 stopa bezrobocia w województwie była wyższa niż w kraju. Obserwowane tendencje zmian w wartości wskaźnika były zbieżne. W latach 2010-2011 wskaźnik utrzymywał się na tym samym poziomie, w dwóch kolejnych latach odnotowaliśmy jego systematyczny wzrost, a następnie jego spadek (dynamiczniejszy w regionie). Różnica między stopą bezrobocia w Polsce i w regionie zwiększała się z 0,1 pkt proc w 2010 i 2011 roku do 2,6 pkt proc.

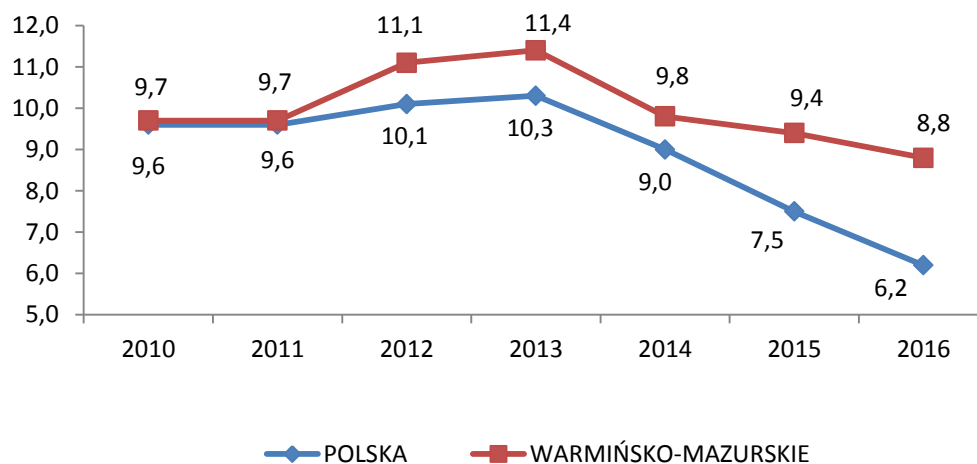
W I kwartale 2017 roku stopa bezrobocia w regionie wyniosła 8,4% przy 5,4% wartości wskaźnika w kraju.

Stopa bezrobocia jest to procentowy udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii, wyróżnionej ze względu na miejsce zamieszkania.

Za bezrobotnego wg BAEL uznaje się osobę w wieku 15-74 lata, która jednocześnie spełnia trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie była osobą pracującą, aktywnie poszukiwała pracy i była gotowa podjąć pracę w badanym tygodniu lub następnym. Za bezrobotnego uważa się również osobę, która nie poszukiwała pracy, ponieważ miała pracę załatwioną i oczekiwała na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz była gotowa ją podjąć. Przyjmuje się, że w badaniu BAEL do bezrobotnych nie zalicza się osób, które pracują na czarno lub nie są w rzeczywistości zainteresowane podjęciem pracy.

Uwzględnione w prezentowanej definicji założenia różnią się od stosowanych przez urzędy pracy przy pomiarze bezrobocia rejestrowanego. Statystyki bezrobocia rejestrowanego są wyższe od statystyk uzyskiwanych w kwartalnym badaniu BAEL, i tak dla porównania stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku wynosiła 14,2% w regionie oraz 8,3% w kraju

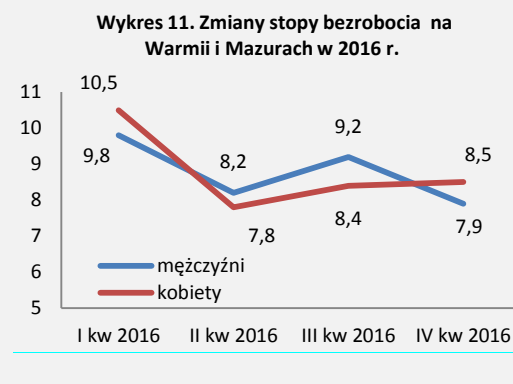
Wykres 10. Zmiany stopy bezrobocia

Źródło. BDL

Współczynnik stopy bezrobocia wg BAEL¹⁰ wskazuje iż:

- ✓ **śródroczna wartość stopy bezrobocia mężczyzn w regionie wynosi 8,8% i jest mniejsza niż kobiet (8,9%).** Nie jest to jednak stała tendencja, jaką obserwowaliśmy w ciągu całego roku. W I i IV kwartale 2016 roku odnotowaliśmy większą stopę bezrobocia dla kobiet (odpowiednio 10,5% przy 9,8% stopie mężczyzn i 8,5% przy 7,9%). W pozostałych kwartałach (II i III kw.) większą wartość miała stopa bezrobocia liczona dla mężczyzn – 8,2% przy 7,8% dla kobiet i 9,2% przy 8,4%). Większą stopą bezrobocia mężczyzn charakteryzują się województwa podkarpackie (9,7%) i świętokrzyskie (8,9%), przy średniej w Polsce wynoszącej 6,1%. Stopa bezrobocia kobiet z Warmii i Mazur obok województwa świętokrzyskiego (8,9%) i przed podkarpackim (9,5%) należy do największych w Polsce. Średnia stopa bezrobocia kobiet w Polsce wynosiła 6,2%.
- ✓ **aktywność zawodową ludności w województwie determinuje miejsce zamieszkania** – większą stopę bezrobocia odnotowano dla mieszkańców wsi -10,5% (w miastach wynosi ona 7,5%). Podobną tendencję obserwujemy przy współczynnikach krajowych. Stopa bezrobocia, która dla wsi wynosiła 6,5% jest o 0,6 pkt proc. większa niż w miastach (w województwie różnica ta jest większa i wynosi 3,0 pkt proc.).
- ✓ **najmniejszą stopę bezrobotnych odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym (3,0%),** następnie z policealnym i średnim zawodowym (7,9%), a najwyższą

¹⁰ dane średnioroczne za 2016 r. (źródło BDL. Obliczenia własne)

z gimnazjalnym – 19,7%. W Polsce wartości stopy bezrobocia dla poszczególnych poziomów wykształcenia kształtują się następująco: wyższe – 3,3%; policealne i średnie zawodowe – 5,5% oraz gimnazjalne i poniżej 14,4%.

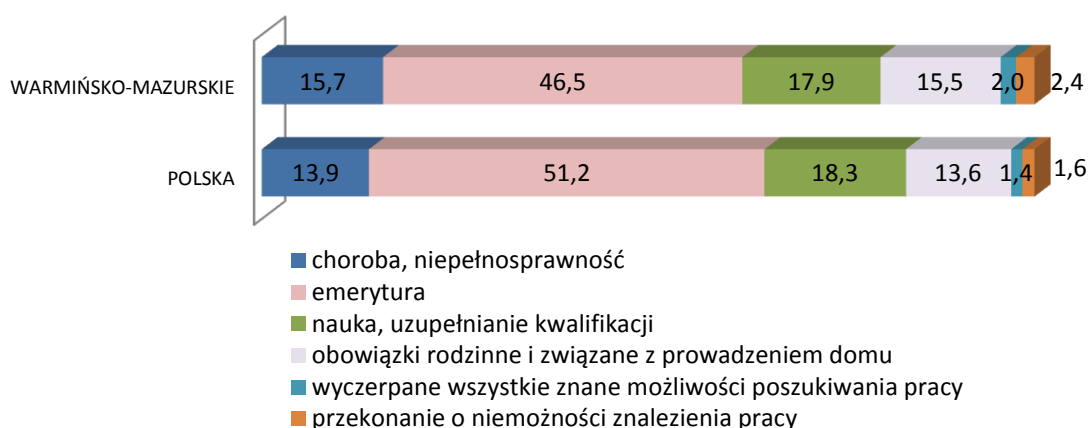
W województwie warmińsko-mazurskim ponad 46% ludności po 15 roku życia stanowią **osoby bierne zawodowo**. W 2016 roku tworzyli oni populację liczącą 518 tys. osób.

Do najczęściej wymienianych w regionie przyczyn bierności zawodowej należą: emerytura (46,5%); nauka /uzupełnianie kwalifikacji (17,9%); choroba, niepełnosprawność (15,7%) oraz obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (15,5%). W porównaniu do 2010 roku zauważalny jest wzrost odsetka osób biernych zawodowo z powodu przejścia na emeryturę (wzrost o 4,5 pkt proc.), pełnienia obowiązków rodzinnych (o 2,5 pkt proc.). W województwie zwiększył się również odsetek osób przekonanych o niemożliwości znalezienia pracy - wzrost o 0,3 pkt proc. (w Polsce wartość ta pozostała na niezmiennym poziomie).

Ludność bierna zawodowo, tzn. pozostająca poza siłą roboczą, są to wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- 1) nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały;
- 2) nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były zdolne (gotowe) do jej podjęcia w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym;
- 3) nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie.

Wykres 12. Przyczyny bierności zawodowej ludności w 2016 r. (w %)

Źródło: BDL

Podsumowanie

Ludność

- **Populacja województwa systematycznie się zmniejsza.** Liczba ludności w 2016 roku w porównaniu do 2010 roku spadła o 17,4 tys. osób. Średnioroczne tempo ubytku ludności w województwie jest większe niż w kraju. W 2016 na każde 10 tys. mieszkańców regionu ubyły 23 osoby, w kraju 1 osoba. Na spadek liczby ludności wpływ ma m.in. utrzymujący się od 2015 roku ujemny przyrost naturalny, który w 2016 wynosił -635 osób oraz ujemne saldo migracji (w 2016 r. – 2 974 osoby).
- Prognoza GUS zakłada dalszy spadek ludności, tak w regionie jak i w całym kraju, przy czym dynamika spadku będzie większa w regionie. Do 2050 roku liczba ludności na Warmii i Mazurach ma zmniejszyć się do 1 207 933 osób.
- **Ponad połowa ludności Warmii i Mazur to kobiety.** Zmniejszająca się liczba kobiet nie zmienia istotnie ich udziału w ogólnej liczbie ludności, który wynosi 51,0%. Określający przewagę w liczbie kobiet współczynnik feminizacji, liczony jako relacja kobiet przypadających na 100 mężczyzn (wynoszący 104) jest najniższy w kraju.
- Wg przewidywań GUS populacja kobiet będzie się zmniejszać w kolejnych latach. W 2035 roku liczba kobiet w porównaniu do 2016 roku zmniejszy się o 6,8%, zaś w 2050 r. – o 16,3%. W Polsce przewidywana dynamika spadku liczby kobiet, tak jak w przypadku populacji ludności ogółem, będzie niższa niż w regionie. Odnosząc do 2016 r., planowany spadek liczby kobiet w Polsce w 2035 r. wynosić ma 5,2%, zaś w 2050 r. – 12,4%.
- **W regionie, podobnie jak w Polsce, przeważają mieszkańcy miast. Wskaźnik urbanizacji** w 2016 roku wyniósł w regionie 59,0% (dziesiąte miejsce w kraju). Ubytek ludności w województwie w większym stopniu będzie dotyczył miast.
- Prognozuje się, że do 2035 r. (w porównaniu do 2016 r.) liczba mieszkańców miast zmniejszy się o 9,4%, a wsi o 3,5%, natomiast do 2050 roku odpowiednio o 19,8% i o 10,3% tj. o 60 559 osób. Współczynnik urbanizacji obniży się do 56,3% w 2050 r.
- **W województwie warmińsko-mazurskim, tak jak w całym kraju, obserwujemy proces starzenia się społeczeństwa.** Świadczy o tym m.in. rosnąca wartość mediany wieku. Na koniec 2016 roku w województwie, wiek środkowy wynosił 39,4 lata (przy 40,2 w Polsce). W porównaniu do 2010 roku wzrósł on o blisko 3 lata (2 lata i 7 miesięcy). Był to największy przyrost w kraju. Przewiduje się, że do 2050 roku wiek środkowy mieszkańców Warmii i Mazur, w porównaniu do 2016 roku wzrośnie o 13,5 lat, w kraju

zaś o 12,3 lata. Szacuje się, że wiek środkowy w regionie wyniesie wówczas 52,9 lat, zaś w Polsce 52,5.

- O starzeniu się społeczeństwa Warmii i Mazur świadczy także systematyczny spadek odsetka dzieci, a wzrost udziału procentowego osób starszych w populacji ogółem. Odsetek dzieci w wieku do 14 lat w latach 2010/2016 obniżył się 0,7 pkt proc. (spadek większy niż w Polsce, gdzie udział procentowy tej grupy zmniejszył się o 0,2 pkt proc.). Udział procentowy osób starszych w ogółem ludności Warmii i Mazur zwiększył się natomiast o 3,0 pkt proc. (dla porównania w Polsce o 2,9 pkt proc.). Wg prognoz GUS tendencje zmian utrzymają się. Przewiduje się, iż do 2050 roku struktura mieszkańców województwa będzie przedstawiała się następująco: dzieci do lat 14 stanowić będą 12,0% ogółu ludności (w 2016 r. 15,3%), a osoby powyżej 65 roku życia – 32,9% (z 14,7%).
- Województwo warmińsko-mazurskie jest regionem o najniższym w Polsce udziale osób starszych w ogólnej liczbie ludności (w 2016 roku odsetek osób w wieku 65 lat wyniósł w województwie 14,7%) oraz jednym z większych w kraju odsetku dzieci (15,3%). Zmiany struktury ludności spowodują w regionie do 2050 r. prawie 3-krotny wzrost indeksu starości (z 961 w 2016 roku do 2 735 w 2050 r.). Stopień starzenia się ludności w województwie, będzie większy niż w kraju, gdzie indeks zwiększy się 2,5 – krotnie (z 1 092 do 2 693). Wzrośnie również liczba osób sędziwych (80+). Wykazywana liczba osób w wieku 80 lat i więcej wynosząca w 2016 r. wzrośnie w 2050 r. ponad dwukrotnie. Przewiduje się, także wzrost udziału osób najstarszych w grupie ludności pow. 65 roku życia - do 32,4% w 2050 roku. W kraju, szacowany odsetek osób 80+ w populacji osób powyżej 65 roku życia będzie niższy niż w regionie i wynosić ma 31,9% (w 2016 roku ukształtował się na poziomie 25,6%).
- **Warmińsko-Mazurskie należy do województw o stosunkowo wysokim odsetku ludzi młodych w wieku przedprodukcyjnym (18,4%) i w wieku produkcyjnym (63,1%).** Populacja obu tych grup zmniejsza się, w porównaniu do 2010 roku, odpowiednio o 8,9% oraz 4,6%, na rzecz wzrastającej liczby osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 24,4%).
- Wg prognoz GUS tendencje w zmianach utrzymają się. Nadal zmniejszać się będzie liczba i odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (w regionie odpowiednio do 14,5% i 56,0% ogółu ludności w 2050 roku); wzrastać natomiast będzie wskaźnik dot. osób w wieku emerytalnym – 29,4%. W Polsce wg przewidywań struktura przedstawiać się będzie następująco: 14,6% społeczeństwa stanowić będą osoby w wieku przedprodukcyjnym, 56,1% w wieku największej aktywności zawodowej i 29,3% w wieku poprodukcyjnym.
- W wyniku zmian w ekonomicznych grupach ludności systematycznie rósł współczynnik obciążenia demograficznego od 52,9 w 2010 roku do 58,4 w 2016 r. (wzrost o 5,5 pkt proc.) Dynamika wzrostu współczynnika w regionie była mniejsza niż w kraju, gdzie wynosiła 6,5 pkt proc.

Aktywność ekonomiczna ludności wg BAEL

- **Warmińsko-mazurskie jest jednym z mniej aktywnych ekonomicznie regionów w Polsce.** Przez cały badany okres **współczynnik aktywności zawodowej** w województwie był niższy niż w kraju. W I kwartale 2017 roku współczynnik aktywności zawodowej w regionie wyniósł 53,7% przy 56,2% wartości wskaźnika w kraju.
- Obserwowane w latach 2010-2016 tendencje zmian współczynnika nie były zbieżne. W Polsce odnotowaliśmy systematyczny wzrost, natomiast w regionie, nastąpił trzykrotnie jego spadek. Od 2014 roku w województwie widoczna jest tendencja wzrostowa (wzrost o 2,5 pkt proc.), która w Polsce została zahamowana.
- O niskiej aktywności ekonomicznej ludności Warmii i Mazur świadczy również jeden z najniższych **wskaźników zatrudnienia**. W I kwartale 2017 roku wyniósł on 49,2%, przy 53,2% wartości wskaźnika w kraju.
- Od 2014 roku obserwować można tendencję wzrostową wskaźnika zatrudnienia, tak w Polsce jak i w województwie, przy czym w regionie jest ona silniejsza. W okresie 2014/2016 wartość wskaźnika w kraju zwiększyła się o 1,6 pkt proc. – na Warmii i Mazurach o 2,9 pkt proc.
- Wyznacznikiem sytuacji ludności województwa na rynku pracy jest **stopa bezrobocia**. W I kwartale 2017 roku stopa bezrobocia w regionie wyniosła 8,4% przy 5,4% wartości wskaźnika w kraju. Stopa bezrobocia w województwie jest wyższa niż w kraju. Należy jednak wspomnieć, iż różnica pomiędzy stopą bezrobocia wg BAEL, a stopą bezrobocia rejestrowanego należy do jednych z większych w kraju. Różnica pomiędzy wartościami obu wskaźników, wynika z rozbieżności pomiędzy terminem osoba bezrobotna przyjętym przy obliczaniu obu wskaźników. Część osób, pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy, według metodologii BAEL, nie jest bezrobotna, lecz bierna zawodowo lub pracująca w szarej strefie
- Obserwowane tendencje zmian w wartości wskaźnika były zbieżne. W latach 2010-2011 wskaźnik utrzymywał się na tym samym poziomie, w dwóch kolejnych latach odnotowaliśmy jego systematyczny wzrost, a w latach kolejnych jego spadek (dynamiczniejszy w regionie).
- W województwie ponad 46% ludności po 15 roku życia stanowią **osoby bierne zawodowo**, które wśród przyczyn bierności zawodowej najczęściej wymieniają emeryturę (46,5%); naukę/uzupełnianie kwalifikacji (17,9%).

Opracowano:
Wydział Polityki Rynku Pracy
Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Olsztynie
Olsztyn, 26.07.2017 r.